O del Cielo Regina – Mro. Antonio Miruzzi (L-ewwel parti)

Manoel Pirotta
manoel.pirotta@um.edu.mt

Astratt: Għal dis-sena ħsibt li nikteb fuq xiħaġa differenti minn tas-soltu. Dan il-ħsieb wassalni biex, minflok is-soltu artiklu fuq xi xogħol minn ta' Mro. Angelo Pullicino għażilt wieħed mill-pinna ta' Mro. Antonio Miruzzi (1867-1944). Dan peress li, ħafna mix-xogħlijiet tiegħu jinsabu mxerrdin fl-arkivji ta' ħafna baned Maltin u Għawdxin fosthom, dak tal-Għaqda Karmelitana Banda Queen Victoria taż-Żurrieq stess. Barra minn hekk, naf li l-Innu popolari 'O del Cielo Regina' huwa wisq għal qalb iż-żrieraq karmelitani. Għaldaqstant, din is-sena qed niddedika l-ispazju ta' dan l-artiklu għal wieħed mill-ġawhar żgħar fil-lista ta' kompożizzjonijiet ta' dan il-kompożitur prolifiku u versatili Malti.

Kliem muftieħ: O del Cielo Regina, Mro. Antonio Miruzzi, Mro. Ġanni Vella, Dun Agostino (Wistin) Azzopardi, Soċjetà Filarmonika Nicolò Isouard Mosta, Għaqda Karmelitana Banda Queen Victoria Żurrieq, Soċjetà Mużikali San Ġużepp Ħamrun.

NOTA BIJOGRAFIKA: Is-Surmast Antonio Miruzzi twieled il-Furjana fl-10 ta' Ottubru 1867 minn Ġużeppi u Mikelina, imwielda Brincat. Ta' età żgħira tilef lill-ġenituri għeżież tiegħu u kellu jissieħeb fl-Orfni tal-Belt Valletta. L-ewwel tagħlim mużikali ħadu mingħand zijuh stess, Mro. Paolo Miruzzi li kien Surmast-Direttur tal-banda 'La Valette'. Mal-mewt ta' zijuh, Antonio laħaq Surmast tal-banda Għawdxija 'Leone', u ftit wara, tal-banda 'Nicolò Isouard' tal-Mosta. F'karriera mill-aqwa u brillanti bħala Surmast-direttur, għalliem tal-allievi u kompożitur huwa mexxa wkoll b'suċċess baned u entitajiet mużikali oħra fosthom, 'La Valette' tal-Belt Valletta, 'I Cavalieri di Malta' (Tas-Sliema), 'La Vincitrice' (li mbagħad saret il-'Queen's Own') tal-Isla, 'San Piju X' (Ħal Lija), Sant' Andrija (Ħal-Luqa), 'Beland' (Żejtun), kif ukoll 'San Ġużepp (Ħamrun). Baned oħrajn li huwa mexxa jew kellu sehem fit-twaqqif tagħhom kienu s-soċjetajiet filarmoniċi ta' 'Sta. Marija' (Mosta) u dik ta' 'San Ġorġ' (Bormla), il-banda tal-Orfni (Valletta), kif ukoll l-Orkestra Mandolinistika 'La Valette' fi ħdan il-banda li ġġib l-istess isem.

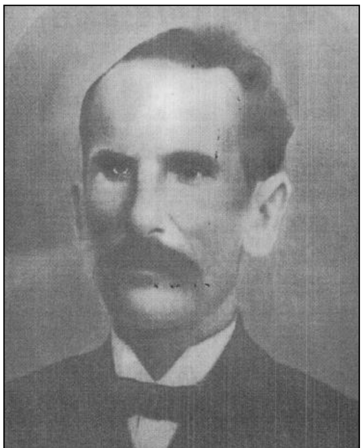

Għal min kien jafu, Mro. Miruzzi, għad li kien dħuli u u kellu manjieri senjorili, kien surmast tal-akbar dixxiplina meta niġu għall-provi u/jew waqt l-esekuzzjonijiet. Minkejja dan, il-bandisti xorta waħda kienu jammirawh bil-bosta għall-mod ta' kif kien jgħallem, għad-direzzjoni impekkabbli tiegħu, u għall-kompożizzjonijiet mużikali li huwa kien ta' spiss jinseġ u li bihom għanna lill-baned Maltin u Għawdxin.

Bħala kompożitur imbagħad, Mro. Miruzzi kiteb ħafna xogħlijiet għall-banda fosthom fantasiji, sinfoniji, melodiji u bosta valzi, polki, mażurki, gavotti u marċi. Ir-reputazzjoni li kellu bħala kompożitur ta' marċi brijużi xterdet ma' kull rokna tal-gżejjer Maltin. Ikkompona wkoll sett ta' marċi funebri li għadhom jindaqqu minn bosta baned fil-funerali u fi programmi sagri.

Miet nhar it-23 ta' Ottubru 1944 fil-Ħamrun stess u sarlu funeral kbir li fih attendew rappreżentanti ta' diversi għaqdiet mużikali li lkoll ġew biex jagħtu l-aħħar tislima lil dan il-kompożitur prolifiku Malti li ta ħajtu għall-mużika.

DWAR L-INNU 'O DEL CIELO REGINA': Safejn naf jien s'issa, dan l-innu popolari jinsab żgur għand żewġ baned ewlenin Maltin – is-Soċjetà Filarmonika Nicolò Isouard tal-Mosta (li għaliha oriġinarjament kien inkiteb) u l-Għaqda Karmelitana Banda Queen Victoria taż-Żurrieq. Ta' min jgħid li, Mro. Antonio Miruzzi kien iħabbat mal-ewwel banda Mostija bejn is-snin 1894 u 1909. Fil-każ tal-banda Żurriqija, skont tagħrif li ntbagħtli permezz ta' email mill-arkivista tal-Għaqda Karmelitana

Banda Queen Victoria jidher li, għalkemm Mro. Miruzzi qatt ma' ħabbat ma' din il-banda, kellu xi forma ta' kuntatt magħha lejn l-aħħar tas-seklu 19 u bidu tas-seklu li għadda. Infatti, fl-arkivju nstabu għadd ta' xogħlijiet magħdudin bħala 'żgħar' minn ta' Miruzzi fosthom, xi marċi brijużi u funebri, kif ukoll dan l-'Innu ż-Żgħir'. Mill-banda l-oħra jidher li ma jinstabu l-ebda xogħlijiet 'kbar' fl-arkivju ta' din l-stess Soċjetà. Wieħed iżda għad irid jistħarreġ sewwa kif dan l-Innu ż-Żgħir spiċċa jindaqq mill-banda Żurriqija. Parti mit-tweġiba għal din il-mistoqsija jagħtihielna l-arkivista stess meta fl-istess email jgħarrafna li teżisti dokumentazzjoni li għall-okkażjoni tal-miġja tal-vara mill-ewwel restawr tagħha fl-1925 kien iżżanżan sett ta' marċi proċessjonali fosthom, dan l-innu. Jidher li, wara s-sena msemmija baqa' jindaqq ta' kull sena malli l-vara tkun qed tiddawwar mal-misraħ, u qabel jibda l-Innu l-Kbir tas-surmast Emanuele Bartoli. L-istess innu jindaqq ukoll mill-banda Żurriqija f'okkażjonijiet rari imma speċjali bħal meta l-vara tal-Madonna tal-Karmnu tkun intbagħtet għal xi restawr.

U biex inkomplu fuq is-suġġett, jidher li, l-eqdem dokument li fih jissemma dan l-innu huwa f'artiklu li kien deher fil-ħarġa tal-ġurnal 'Il-Veru Mannarinu'[1] tal-1897. Fih insibu li, l-innu popolari '*O Del Cielo Regina*' kien iżżanżan fil-festa ta' Santa Marija ġewwa l-Mosta proprju f'dik l-istess sena. Fl-istess ġurnal insibu wkoll li, l-innu l-'ġdid' kienu kantawh kor puerili flimkien mal-banda Mostija. Minn artiklu ieħor ħafna aktar riċenti (programm tal-festa ta' Santa Marija tal-Mosta tal-2012) insiru nafu wkoll li, 'l-isem oriġinali ta' dan l-innu popolari kien fil-fatt jismu *Marcia Santa Maria*.' Ġara iżda li, maż-żmien bidel ismu ma' '*O Del Cielo Regina*' minħabba proprju l-ewwel erba' kelmiet bit-Taljan li bihom jiftaħ dan l-innu.

IL-VERSI TAL-INNU: Il-versi tal-innu huma ta' Dun Agostino Azzopardi[2] (1855-1922). Mill-ftit tagħrif li stajt niġbor dwaru s'issa, Dun Wistin (kif kien komunement magħruf) mill-Mosta 'kien qassis twajjeb li baqa' magħruf għall-pinna li kellu u għall-karità kbira li kien jagħmel ma' min kien ikun fil-bżonn.' Ta' min jgħid ukoll li, 'Dun Wistin kien jiġi ħu Giovanni (jew Ġanni) Azzopardi li, fl-1869 kien l-ewwel għalliem tal-mużika, surmast u wieħed mill-fundaturi tal-Banda tal-Mosta.' Minħabba f'hekk, Dun Wistin ma setax ma jkollux rabta mill-qrib mal-banda Mostija. Il-probbabiltà hi għalhekk li, meta Mro. Miruzzi kien iħabbat il-Mosta, dawn it-tnejn ikkollaboraw ħafna flimkien. M'għandniex xi ngħidu li, bħal kull innu ieħor ta' dak iż-żmien, il-versi saru bit-Taljan. Kien biss fis-sena 2001 li, il-poeta Mosti, Vanni Sant qaleb dan l-innu għall-Malti. L-innu hu magħmul biss minn żewġ strofi, bit-tieni waħda titkanta fit-triju. Ta' min jgħid li, kemm ewwel parti tal-innu, kif ukoll it-triju huma replikati, u għaldaqstant, fiż-żewġ każijiet, il-kor irid ikanta kull strofa l-istess għal darbtejn.

O del Cielo Regina possente,
Virgen bella di sole vestita,
A te fonte per enne divina,
Sempre anela lo stanco mortal.

---

[1] L-ewwel ħarġa tal-*Mannarinu*, ġurnal 'politicu, letterariu u variu', dehret il-Ħamis 14 ta' Novembru 1895 taħt id-direzzjoni ta' Antonio Dalli (1864–1948), ġurnalist u politiku (Schiavone, Dictionary of Maltese Biographies 1: 654). Il-ġurnal kien joħroġ darba fil-ġimgħa u kien jinbiegħ fit-toroq għal sold. Min kien jissieħeb fih ried iħallas xelin u nofs bil-quddiem għal sitt xhur u jekk wieħed kien jirnexxilu jsieħeb tnax oħra miegħu kien ikollu l-ġurnal b'xejn! Dawk li kienu joqogħdu barra minn Malta kellhom iħallsu ftit aktar għall-postaġġ. *Mannarinu* kien jiġi stampat fi Stamperija Mifsud, 62, Triq Sant' Ursula, Il-Belt (*Mannarinu* 14 ta' Novembru 1895: 1). Fl-1896, il-ġurnal biddel ismu għal *Il Veru Mannarinu* u sar ġurnal 'politicu, letterariu, religius u variu' (*Il Veru Mannarinu* 2 ta' Mejju 1896: 1) u beda joħroġ kull nhar ta' Sibt. L-abbonament kien ta' erba' xelini fis-sena imma wieħed seta' jħallas xelin kull tliet xhur. Maż-żmien, minflok mit-toroq, il-gazzetta bdiet tinbiegħ fl-uffiċċju tal-ġurnal stess għall-prezz ta' sold. Min kien jixtieq xi kopja ta' xi ħarġa minn qabel kellu jħallas żewġ soldi (*Il Veru Mannarinu* 2 ta' Mejju 1896: 1). Minn Lulju 1898, *Il Veru Mannarinu* beda jiġi stampat f'Tipografia Sociale, 26D, Triq Sant' Ursula, Il-Belt quddiem il-British Hotel (*Il Veru Mannarinu* 2 ta' Lulju 1898: 1). F'Settembru 1898, kemm id-direzzjoni kif ukoll l-istamperija imxew għal Strada San Paolo, Nru. 330, Il-Belt (*Il Veru Mannarinu* 24 ta' Settembru 1898: 3).

[2] Magħruf fost il-Mostin bħala l-'Poeta tal-Innijiet ta' Santa Marija.' Huwa twieled il-Mosta fl-1855 u ġie ordnat saċerdot fis-17 ta' Diċembru 1881. Miet ta' 77 sena wara snin twal ta' ħidma pastorali.

Salve o Donna, terribile e forte,
Come in campo schierata legione,
E nella fiera dell' aspra tensione,
Ne soccorre in fonti vigor.

FORMA: Bħal kull ħaġa oħra, biċċa xogħol mużikali trid tinbena f'xi forma jew oħra. F'każ ta' xi innu żgħir, hekk imsejjaħ 'popolari' bħal mhu fil-każ tagħna, il-forma ma tistax tkun waħda kumplessa peress li dan irid ikun sempliċi u tal-widna kemm jista' jkun mingħajr biss ma l-kompożitur jaqa' fil-banalità. Jekk mill-banda l-oħra, l-istess kompożitur ifettillu jikkomplika wisq l-affari, allura l-idea ta' 'innu żgħir' dlonk tintilef. Dan qed ngħidu, għax mill-mod kif jiftaħ l-innu '*O Del Cielo Regina*' jagħti wieħed x'jifhem li ser nassistu għal xi biċċa xogħol mużikali ta' dimensjoni bil-wisq ikbar milli fil-fatt hi. Ma ninsewx li, l-influwenza operistika Taljana baqgħet tidwi f'xogħlijietu sal-aħħar, anki jekk kitibhom għall-banda. (Ma ninsewx ukoll li, Miruzzi studja l-mużika barra minn xtutna, aktarx l-Italja.) Mhux ta' b'xejn għalhekk li, l-introduzzjoni, anki jekk qsajra (tmien battuti kollox), għandha mid-drammatiċità li normalment insibuha f'xi preludju minn tal-opra. Dan jirnexxilu jagħmlu, mhux biss għax kien iqis li l-melodija hija l-għajn tal-lingwa mużikali, iżda wkoll għax għaraf iħaddem akkordji li bħalhom is-soltu ma niltaqgħux magħhom f'xi 'innu popolari'. Hawn qed nirreferi għal akkordji bħalm huma s-sesta awmentata u s-settima diminwita. Infatti, tant hi mużikalment b'saħħitha din l-introduzzjoni li, il-kompożitur jużaha sħiħa kif inhi aktar 'il quddiem fl-istess xogħol.

Inħallu issa l-introduzzjoni (b. 01-08) u nitkellmu ftit fuq il-bqija tal-innu kif oriġinarjament inkiteb. Wieħed jista' faċilment jaqsmu fi tnejn peress li hemm biss żewġ strofi. Infatti, parti (A), minbarra ż-żewġ battuti t' akkumpanjament (b. 09-10), tinkludi wkoll passaġġ replikat ta' 16-il battuta (b. 11-26 [27]) fejn il-melodija toħroġ fuqanija u bi ftit li xejn kontro-melodija. Dan, il-kompożitur għamlu, biex kemm jista' jkun l-attenzjoni tmur fuq il-kant tat-tfal. It-tonalità[3] f'din l-ewwel parti hija fil-kjavi ta' LA*b* Maġġuri. Fit-tieni parti (B) imbagħad, insibu l-hekk imsejjaħ triju[4], passaġġ replikat li fih jikkomprendi ż-żewġ battuti t'akkumpanjament (b.36-7), segwiti mill-passaġġ fih innifsu, li wkoll huwa magħmul minn sentenza mużikali ta' 16-il battuta (b. 38-53). M'għandniex xi ngħidu, il-melodija hi differenti minn dik tal-ewwel parti. Madankollu, l-idea omofonika[5] f'dan kollu tibqa' tippersisti anki fit-tieni parti biex bhekk, il-melodija tibqa' hi wkoll għaddejja bla mittiefsa. Fit-triju, il-mużika timmodula[6] lejn RE*b* Maġġuri. Kien proprju minħabba f'hekk li, is-surmast Mosti Ġanni Vella[7] ħass li, bejn iż-żewġ taqsimiet

---

[3] L-użu ta' kjavi partikolari, l-aktar bħala bażi ta' melodija jew kompożizzjoni.

[4] Oriġinarjament, din il-kelma kienet tirreferi għal dik it-tip ta' mużika miktuba għal tliet strumenti/kantanti. Kelma oħra għal triju hija għalhekk 'terzett'. F'marċ tipiku Malti, it-triju hija dik il-parti li tiġi wara l-ewwel, u ġieli anki t-tieni replika jew passaġġ tan-nofs, u li tant tkun mistennija mid-dilettanti tal-marċi. Għaldaqstant, il-marċ jilħaq il-qofol tiegħu proprju fit-triju fejn il-melodija trid tkun l-aktar b'saħħitha u daqstant kantabbli li, il-partitarji jirnexxilhom jinsġu erba' kelmiet fuqha biex joqgħodu jinku lill-avversarji tagħhom!

[5] Linja waħda ta' melodija bil-vuċijiet jew il-partijiet oħra jimxu magħha billi jagħmlu kordi li jservu ta' akkumpanjament.

[6] Terminu mużikali li jirreferi għal mogħdija minn kjavi għal oħra.

[7] Twieled fid-29 ta' Settembru 1890. Ta' 11-il sena ħareġ idoqq it-trumbun kantabbli mal-Banda Mostija. Snin wara daħal idoqq ukoll mal-banda tal-R.M.A., u mas-Soċjetà Filarmonica Nazionale 'La Valette' bħala *Trumbun Solista*. Ħa sehem ukoll, f'konkorsi kbar mal-Baned ewlenin Maltin, kemm fl-Afrika ta' Fuq, kif ukoll fil-Kontinent, fejn dejjem kien jiġi magħdud bħala wieħed mill-aħjar mużiċisti ta' żmienu. Skont Robert Mifsud Bonnici, Vella kien alljev ta' Mro. Carlo Diacono, u li studja armonija u kuntrapunt taħt Mro. Giuseppe Abdilla. L-istess awtur jgħid ukoll li, Vella kkompona marċi trijonfali u funebri, intermezzi, Scherzo Romantico, Variazioni cantabili għal trumbun u orkestra, u fantasija deskrittiva 'San Ġorġ Martri' imfassla fuq episodji tal-Qaddis. Kien Surmast Direttur ta' għadd ta' baned fosthom, il-Banda Nicolò Isouard tal-Mosta għal-33 sena sħaħ. Kien ukoll strumentali biex titwaqqaf il-Banda tal-Iskawts tal-Mosta fl-1948. Vella, komunement magħruf bħala 'Il-Mosti tat-Trumbun', kien missier ta' tlitt itfal. Hu miet fis-16 ta' Frar 1955. (Parti minn dan it-tagħrif bijografiku hu meħud mill-profil li kien kiteb is-segretarju ta' dak iż-żmien, u li deher fil-fuljett li

replikati u preċeduti mill-istess introduzzjoni, kellu jiddaħħal bħal interludju[8] strumentali li ovvjament ma nsibuhx fix-xogħol oriġinali ta' Miruzzi. Apparti li, din iż-żieda setgħet għenet biex tagħti aktar perspettiva lil dan l-innu popolari f'dik li hi mużikalità , is-surmast Vella kien tal-fehma li dan l-interludju żgur li kien ser jgħin biex tittaffa l-monotonija li soltu ġġib magħha l-forma binarja[9]. Konsegwenza ta' hekk, l-innu spiċċa biex kiseb forma għal kollox differenti hekk imsejħa ternarja[10]. It-tabella ta' hawn taħt turi kif kien oriġinarjament mibni l-innu popolari qabel saret din iż-żieda li qedin nitkellmu fuqha fejn bażikament għandek żewġ taqsimiet A u B, it-tnejn replikati u bl-istess ammont ta' battuti: 8 + 2 + 16:

Forma	Taqsima	Battuti	Tonalità	Rimarki
	Introduzzjoni	01-08	LA*b* Maġġuri	Sentenza ta' tmien battuti
A		09-10		2 battuti t' akkumpanjament
	Replika	11-26 [27]		Sentenza ta' 16-il battuta
	Introduzzjoni	28-35		l-istess waħda bħal b. 01-08
B	Triju	36-53	RE*b* Maġġuri	Replika tinkludi wkoll liż-żewġ battuti t'akkumpanjament

Fit-tieni tabella naraw kif imbagħad ġie l-innu wara t-twessigħ li sar mis-surmast Ġanni Vella. L-interludju hu maqsum f'żewġ sentenzi ta' tmien battuti l-waħda u jimmodula bejn l-ewwel u t-tieni waħda bil-għan li jipprova jnaqqas kemm jista' jkun mill-monotonija strofika. Dawn is-16-il battuta huma replikati u allura dan il-passaġġ jiġi għandu mill-istess tul tat-tnejn l-oħra li jinsabu fuq kull naħa tiegħu. B'hekk, ix-xogħol jibqa' wieħed estetikament bilanċjat:

Forma	Taqsima	Battuti	Tonalità	Rimarki
	Introduzzjoni	01-08	LA*b* Maġġuri	Sentenza ta' tmien battuti
A		09-10		2 battuti t' akkumpanjament
	Replika	11-26 [27]		Sentenza ta' 16-il battuta
B	Interludju	28-43		Sentenza replikata ta' 16-il battuta
	Introduzzjoni	44-51		l-istess waħda bħal b. 01-08
Ċ	Triju	52-69	RE*b* Maġġuri	Replika tinkludi wkoll liż-żewġ battuti t'akkumpanjament

Riferenzi:

Grech Gejtan: Grammatika jew tagħlim mużikali meħud minn diversi awturi kbar tal-mużika (tieni edizzjoni) 1908.

Grech Grazio Anton: 14-il profil ta' mużiċisti Għawdxin, Maltin u barranin. Mitbugħ Għawdex 1998.

Vella Bondin Joseph: Il-Mużika ta' Malta fis-seklu Dsatax u Għoxrin. Pubblikazzjonijiet Indipendenza. Malta 2000.

ħarġet is-Soċjetà Nicolò Isouard fl-okkażjoni tal-festin li sar *ad unur* is-Surmast Ġanni Vella nhar it-23 ta' Novembru 1947, fl-okkażjoni tal-25 sena minn meta beda jidderieġi l-Banda Mostija.

[8] Biċċa mużika li tiddaħħal bejn passaġġ ewlieni u ieħor u li mhux bilfors li jkun tal-istess impotanza mużikali bħalhom iżda li jservi ta' ħolqa bejniethom.

[9] Forma li fiha il-mużika tinqasam f'żewġ partijiet aktarx tal-istess tul f'dawk li huma battuti.

[10] Mużika fi tliet taqsimiet, fejn l-aħħar waħda mhix għajr repitizzjoni tal-ewwel waħda.